

О. О. Полуляхова,
аспірант кафедри управління та фінансово-економічної безпеки,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи Національного банку України", м. Суми

ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОГО СТРАХОВОГО РИНКУ НА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

O. Poluliakhova,
graduate student of the Department of Economic and financial security the Ukrainian Academy
of Banking of the National Bank of Ukraine

THE IMPACT OF THE INTERNAL INSURANCE MARKET FOR THE DEVELOPMENT OF TOURISM INDUSTRY IN UKRAINE

У статті досліджено взаємозв'язок між страховим ринком та туристичною галуззю. Виявлено релевантні фактори впливу на розвиток внутрішнього страхового ринку та обґрунтовано його роль та місце в системі функціонування туристичної галузі.

In the article the relationship between the insurance market and tourism industry. Discovered relevant factors influence the development of the domestic insurance market and proved its role and place in the functioning of the tourism industry.

---

*Ключові слова: туристична галузь, страховий ринок, туристичний продукт, страховий продукт.
Key words: tourist industry, insurance market, tourism product, insurance product.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогоднішній день туризм виступає однією з ключових галузей економічної діяльності у структурі національної економіки країн світу в цілому та України, зокрема. Україна Сучасний туризм є стимулятором ефективної роботи підприємств та організацій всіх форм власності; водночас він виступає каталізатором розвитку таких галузей господарства, як промисловість, будівництво, фінансова діяльність, торгівля, харчова промисловість, зв'язок та інших. З іншого боку, проведення оптимізації туристичної діяльності нерозривно пов'язано з розвитком внутрішнього страхового ринку. Ефективне функціонування туристичної діяльності неможливе без страхування, оскільки характеризується високим ступенем ризикованості, що підтверджує актуальність обраної теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню питань туристичного потенціалу, а також перспектив та проблем активних видів туризму, приділено багато робіт як українських, так і зарубіжних вчених таких, як: Антонюка Е. [13,14], Бейдика О. [2], Брижака П. [3], Ворошилової Г. [4] Гайдука А. [5], Данільчука В. [1], Дядечко Л. [8], Кицяка В. [6], Любіцевої О. [7], Мальської М. [13], Панкової Є. [8], Свида І. [10], Стафійчука В. [8], Суходуба В. [13], Ткаченко Т. [14] та інших авторів. У той же час недостатня увага вчених приділяється вирішенню питань щодо теоретичних та практичних потреб у розробці спеціальної економічної концепції туризму, яка б розкрила його економічний контекст поточних проблем та налагодила ефективне функціонування фінансової складової туристичної

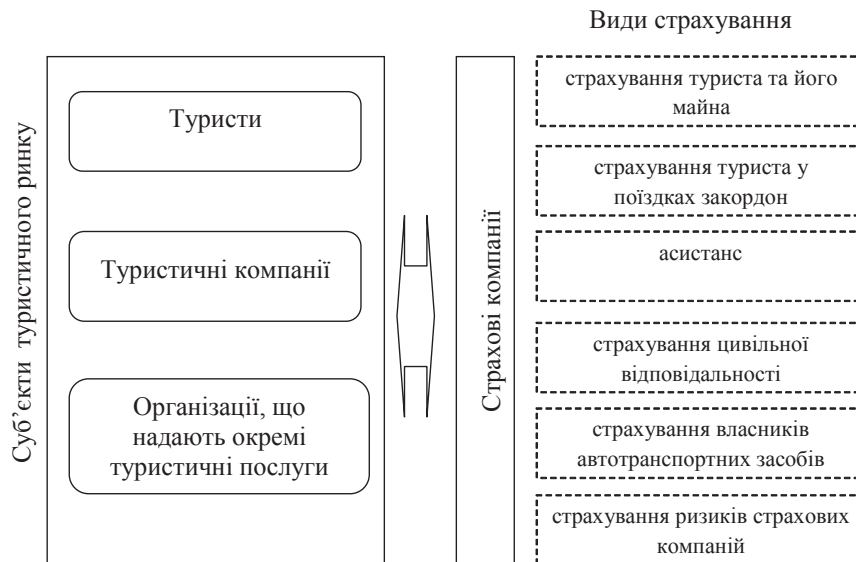

Рис. 1. Взаємодія суб'єктів туристичного ринку та страхових компаній

галузі. В розрізі дослідження сутності, функцій, принципів, особливостей функціонування, динаміки розвитку внутрішнього страхового ринку виділяються роботи науковців: Абрамітової Д., Вейнберга К., Власової Н., Козьменко О., Кузьменко О., Лисенко В., Охріменка О., Чмира Ю. та інших.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою статті є визначення факторів впливу внутрішнього страхового ринку на ефективне функціонування туристичної галузі, дослідження взаємозв'язку між даними ринками.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Сучасний ринок страхування пропонує значну кількість страхових продуктів, завдяки яким він має можливість інтегруватися з іншими галузями економіки. Зокрема система взаємовідносин між туристом та страховою компанією — туристичне страхування — компенсує витрати, пов'язані внаслідок захворювання під час подорожі або нещасного випадку [19].

Діяльність туристичної компанії нерозривно пов'язана з страховою діяльністю. Сучасний ринок страхових послуг пропонує багато нових видів страхування, серед яких не останнє місце займає страхування туристичної галузі.

За останні роки туризм придбав статус одного з базових конкурентоспроможних елементів ефективною сервіс-орієнтованої економіки. Це спричинило виникненню нової сфери глобального конкурентного протистояння національних економі. Розвиток цього напрямку став причиною започаткування страховими компаніями страхового продукту, який пов'язаний з ризиками притаманними цьому виду послуг.

Виходячи з міжнародного досвіду, туристичне страхування активно застосовується для успішного функціонування туристичної галузі та розвитку еконо-

міки країни в цілому. В Україні такий сегмент страхового ринку, як страхування туристичної діяльності, має не достатній рівень розвитку та потребує вдосконалення для сталого розвитку національного страхового ринку.

У туристичній сфері види страхування охоплюють страхування туриста та його майна, страхування туриста у поїздках закордон (страхування від нещасного випадку та медичне), асистанс, страхування цивільної відповідальності, страхування власників автотранспортних засобів, страхування ризиків страхових компаній та інші [15].

Одним із основних видів страхування в туризмі є медичне страхування, яке частково або в повному обсязі забезпечує компенсацію витрат, пов'язаних з медичними послугами, послугами стаціонарного лікування, перевезення машиною швидкої допомоги, придбання ліків, догляд за хворим, а у випадку смерті за кордоном — транспортування тіла на батьківщину.

Не менш важливим є страхування від нещасних випадків, страховим випадком якого є: смерть застрахованого в результаті нещасного випадку, що відбувся із застрахованим під час дії договору страхування; інвалідність, одержана в результаті нещасного випадку; часткова втрата працездатності в результаті нещасного випадку, який мав місце під час дії договору страхування.

Компанії Асистанс є основним видом страхування туристів, коли відбувається відрядження фахівців за кордон з метою надання допомоги туристам на місці в грошовій чи іншій формі (рис. 1).

В останній час попит на туристичні послуги значно активізувався. Крім того, в умовах глобалізації світової економіки розвиток ринку туристичних послуг набув наступних тенденцій:

Високий динамізм. За останні 20 років середньорічні темпи приросту кількості іноземних туристів складають більше 5%, валютних надходжень — понад 10%. Кількість іноземних туристів в світі до 2020 року має зрости до 1578 млн чол. [6].

Розвиток нових форм транснаціоналізації. Поряд з традиційною горизонтальною інтеграцією, яка відбувається шляхом злиття, поглинання, відкриття філій, франчайзингу, все більшого поширення набуває вертикальна, коли в єдине ціле об'єднуються туроператори, готелі, транспортні підприємства і навіть заклади торгівлі, банки, страхові компанії та ін. Фактично відбувається проникнення в туристичний бізнес транспортних, банківських, страхових, рекламних, торгових, промислових компаній.

Подальша монополізація ринку. Наприклад, три найбільш великих туроператора Німеччини контролюють 70% ринку. Майже половину туристичних ринків Франції і Великобританії контролюють відповідно три і чотири провідних туроператора [9, с. 54—56]. Концентрація ринку і панування окремих регіонів може звузити можливості вибору і послабить конкуренцію. Вільна і справедлива конкуренція, при якій відсутні обмеження на входження в ринок, дає споживачам найкращу гарантію відповідності ціни якості [8].

Диверсифікація. Потужні туристичні компанії поряд з наданням туристичних послуг все більше в коло своїх інтересів включають суміжні виробництва та послуги.

Кооперація малих і середніх роздрібних туристичних компаній. В умовах витіснення малих і середніх фірм зі світового ринку туристичних послуг вони змушені об'єднуватися з метою ефективності функціонування з потужними туроператорами. Малі та середні компанії являють собою провідну ланку туристичної індустрії, і їх слід заохочувати і підтримувати, захищати від недобросовісної конкуренції [8].

Інформатизація світового ринку туристичних послуг. З ефективним розвитком інформаційних технологій відбуваються різкі зміни в туристичній галузі, мова йде про маркетингову діяльність, диференціацію та спеціалізацію турпродуктів.

Звуження спеціалізації, індивідуалізація надання туристичної послуги, підвищення вимог до її якості як наслідки зростаючої конкуренції на світовому ринку. Відбувається зміна форм організації послуг, зокрема зростає частка індивідуальних турів. У той же час відбувається переорієнтація на короткострокові, але часті поїздки. Існує конкуренцію між готелями, які представляють стандартний набір туристичних послуг, тим самим уступаючи закладам з вузькоспеціалізованою орієнтацією, мова йде про центри для конференцій, бізнес-клуби, спеціалізовані ресторани та інше.

Державна підтримка туризму. На сьогодні іноземний туризм є важливою складовою грошових надходжень в країну, тому більшість держав проводять політику максимального сприяння розвитку галузі шляхом пільгового оподаткування, державного кредитування та субсидування інфраструктури і т.п. При цьому рентабельність туризму не може бути єдиним критерієм визначення державного сприяння.

Зростання співпраці світового ринку туристичних послуг з іншими ринками — нерухомості, капіталу, інновацій, робочої сили. Наприклад, на межі ринків туристичних послуг і нерухомості виникла нова форма розміщення туристів — тайм-шер (англ. Timeshare, "поділ

часу"). Це не розміщення в готелі, але й не продаж нерухомості, а щось середнє між ними — придбання нерухомості, власність на яку обмежена в часі. Якщо в часи становлення цим бізнесом займалися переважно малі підприємці, то в даний час він є сферою інтересів великих корпорацій.

ВИСНОВКИ

Таким чином, маючи вагомні передумови для розвитку туристичного ринку, Україна не використовує свій потенціал ефективно та в повному обсязі. Страховий ринок спроможний виступити каталізатором поступальних перетворень у туристичній галузі та виступити каталізатором покращення конкурентних переваг даного сектору вітчизняної економіки.

Література:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Бейдик О.О. // Енциклопедія сучасної України. — К., 2008. — Том 8.
3. Брижак П.М. Туристична галузь України — стан та напрямки подальшого розвитку // Науковий вісник. Чернівецький торговельно-економічний інститут. Випуск III. Економічні науки. — Чернівці, — 2005, — С. 527.
4. Ворошилова Г.О. Розвиток інвестиційних процесів у міжнародному туризмі / Г.О. Ворошилова // Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект. — Донецьк: ДонНУ, 2010. — 1050 с.
5. Гайдук А.Б. Інтегрований туристичний концерн — сучасна форма туристичного підприємства в умовах глобалізації / А.Б. Гайдук // Регіональна економіка. — 2006. — №2. — С. 204—211.
6. Кифяк В. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Кифяк; Ред. О.В. Вілінська. — Чернівці: Книги-XXI, 2003. — 298 с.
7. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В. І. Туристичні ресурси України: навч. посібник. — К.: Альтерпрес, 2007. — 369 с.
8. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу / Л.П. Дядечко. — К.: Центр навчальної літератури, 2007. — 224 с.
9. UNWTO [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mkt.unwto.org/en/barometer>
10. Свида І.В. Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку вітчизняного ринку туристичних послуг / І.В. Свида // Науковий вісник Ужгородського університету. — 2009. — № 28 (3). — С. 64—69.
11. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, М.М. Ганич. — К.: Знання, 2008. — 661 с. Антонюк Е.В. Структурно-функціональні фактори розвитку міжнародного ринка туристических услуг: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.02 / Е.В. Антонюк. — К.: Киев. нац. экон. ун-т им. Вадима Гетьмана, 2008. — 19 с.
12. Охріменко О.О. "Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіки безпеки (туристське підприємництво)". — К.: Міжнародна агенція "Вес Zone". — 2005. — 414 с.

13. Суходуб В.С. Роль міжнародного туризму в економічному розвитку країн світу / В.С. Суходуб // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. — Луцьк, 2007. — № 12. — С. 245—251.

14. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія / Т. І. Ткаченко. — 2-ге вид., випр. та доповн. — К.: КНТЕУ, 2009. — 463 с.

15. Kester John. Tourism Trends and Marketing Strategies Programme // 2010 International Tourism Results and Prospects for 2011: UNWTO News Conference HQ. — Madrid, Spain. — 17 January 2011. — 16 p.

16. Козьменко О.В. Страхування і страховий ринок: термінологія, законодавство і динаміка розвитку. — Суми: Ділові перспективи, 2006. — 68 с.

17. Власова Н.М. Нові технології в індустрії туризму [Електронний ресурс] / Н.М. Власова, К.О. Вейнберг // Проблемы материальной культуры — географические науки. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/176/knp176_82-84.pdf

18. Чмир Ю. В. Роль страхування фінансових ризиків у сфері туризму України [Електронний ресурс] / Ю.В. Чмир. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2008/Economics/25939.doc.htm

19. Лисенко В.С. Медичний туризм та перспективи його використання страховими компаніями / В.С. Лисенко, Д.Р. Абрамітова // Актуальні проблеми економіки та управління в сучасних соціально-економічних умовах: збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (14—15 жовтня 2013 р., м. Дніпропетровськ). — Дніпр., 2013.

20. Козьменко О.В., Кузьменко О.В. Формування інтегрального підходу до оцінки конкурентоспроможності страхових і перестрахових компаній / О.В. Козьменко, О.В. Кузьменко // Вісник Української академії банківської справи. — Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. — № 1 (28). — С. 124—129.

References:

1. State Statistics Committee of Ukraine (2015), Statistical information, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 15 September 2015).

2. Bejdyk, O.O. (2008), Entsiklopediia suchasnoi Ukrainy [Encyclopedia of Modern Ukraine], vol. 8, Kyiv, Ukraine.

3. Bryzhak, P.M. (2005), "Tourist industry of Ukraine — the state and direction of future development", Naukovyj visnyk. Chernivets'kyj torhivel'no-ekonomichnyj instytut. Ekonomichni nauky, vol. 3.

4. Voroshylova, H.O. (2010), "The development of investment processes in international tourism", Problemy rozvytku zovnishn'oekonomichnykh zv'iazkiv i zaluchennia inozemnykh investytsij: rehional'nyj aspekt [Development problems of foreign economic relations and attraction of foreign investments: regional aspect], DonNU, Donetsk, Ukraine.

5. Hajduk, A.B. (2006), "The integrated tourist group — a modern form of tourism enterprises in the context of globalization", Rehional'na ekonomika, vol. 2, pp. 204—211.

6. Kyfiak, V. (2003), Orhanizatsiia turystychnoi diial'nosti v Ukraini [Organization of tourist activity in Ukraine], Nynhy-XXI, Chernivtsi, Ukraine.

7. Liubitseva, O. O. Pankova, Ye. V. and Stafijchuk V. I. (2007), Turystychni resursy Ukrainy [Tourist Resources of Ukraine], Al'terpres, Kyiv, Ukraine.

8. Diadachko, L.P. (2007), Ekonomika turystychnoho biznesu [Economics of tourism business], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.

9. UNWTO (2015), available at: <http://mkt.unwto.org/en/barometer> (Accessed 15 September 2015).

10. Svyda, I.V. (2009), "Current status, problems and prospects of development of the domestic tourism market, Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu, vol. 28(3), pp. 64—69.

11. Mal's'ka, M.P. Antoniuk, N.V. and Hanych, M.M. (2008), Mizhnarodnyj turyzm i sfera posluh [International tourism and service industries], Znannia, Kyiv, Ukraine.

12. Okhrimenko, O.O. (2005), Strakhovyj zakhyst: menedzhment, marketynh, ekonomiky bezpeky (turysts'ke pidpriemnytstvo) [Insurance coverage: management, marketing, economics, security (tourist business)], Mizhnarodna ahentsiia "Bec Zone", Kyiv, Ukraine.

13. Sukhodub, V.S. (2007), "The role of international tourism in the economic development of countries", Naukovyj visnyk Volyns'koho derzhavnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky, vol. 12, pp. 245—251.

14. Tkachenko, T.I. (2009), Stalyj rozvytok turizmu: teoriia, metodolohiia, realii biznesu [Sustainable Tourism Development: Theory, Methodology, the realities of business], 2-d ed., KNTEU, Kyiv, Ukraine.

15. Kester, J. (2011), "Tourism Trends and Marketing Strategies Programme", 2010 International Tourism Results and Prospects for 2011: UNWTO News Conference HQ, Madrid, Spain, 17 January.

16. Koz'menko, O.V. (2006), Strakhuvannia i strakhovyj rynek: terminolohiia, zakonodavstvo i dynamika rozvytku [Insurance and insurance market: terminology, laws and dynamics of development], Dilovi perspektyvy, Sumy, Ukraine.

17. Vlasova, N. M. and Vejnberh, K. O. (2013), "New technologies in the tourism industry", Problemy material'noj kul'tury — heohrafycheskye nauky, [online], http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/176/knp176_82-84.pdf - Nazva z ekranu.

18. Chmyr, Yu. V. (2008), "The role of financial risk insurance in the tourism Ukraine", http://www.rusnauka.com/2_KAND_2008/Economics/25939.doc.htm. — Nazva z ekranu.

19. Lysenko, V.S. and Abramitova, D.R. (2013), "Medical tourism prospects and its use by insurance companies", Aktual'ni problemy ekonomiky ta upravlinnia v suchasnykh sotsial'no-ekonomichnykh umovakh: zbirnyk materialiv Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. [Actual problems of Economics and Management in the current socio-economic conditions: Proceedings of the Intern. scientific-practic. Internet conference], Dnipropetrovs'k, Ukraine.

20. Koz'menko, O. V. and Kuz'menko, O. V. (2010), "Forming an integral approach to the competitiveness of insurance and reinsurance companies", Visnyk Ukrain's'koi akademii bankivs'koi spravy, vol. 1 (28), pp. 124—129.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2015 р.